

УДК 159.922

ВОВЧИК-БЛАКИТНА О.О.

*кандидат психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник лабораторії екологічної психології
Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН, м.Київ*

ПОГЛЯД НА ЕКОЛОГІЧНО ОРІЄНТОВАНУ ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ ОСОБИСТІСНИХ ДЕТЕРМІНАНТ

У статті розглядається проблема екологізації життєдіяльності людини як світової тенденція зміни базових ціннісно-смыслових конструктивів ставлення особистості до світу, навколишнього середовища, до власного життя і до себе. Особистісні характеристики та їхні прояви належать до певного рівня цілісної структурної організації особистості, а саме - емоційного, когнітивного, ціннісно-смыслового. Оптимістичне, життєрадісне емоційне світосприйняття особистості, сповнене вірою у майбутнє може стати основою для її подальшого розвитку в напрямку екологізації свого близького та більш широкого життєвого простору.

Ключові слова: *екологічно орієнтована життєдіяльність, особистісні детермінанти, особистісний потенціал, психологічне благополуччя, оптимізм.*

Постановка наукової проблеми Наукова розвідка спричинена потребою розширення та поглиблення уявлення про аспекти способу життя, що базуються на виділенні того психологічного змісту, який допомагає наблизитись до розкриття усвідомлення суб'єктом свого способу життя, створення ним його суб'єктивної моделі, у якій присутня орієнтація на екологічність. В сучасних дослідженнях екологічно орієнтованої життєдіяльності саме його психологічна складова починає претендувати на центральне місце, стаючи предметом аналізу. Такий підхід реалізований шляхом визначення способу життя особистості через виявлення у ньому трьох вимірів буття: суб'єктивні уявлення про себе, про інших, про на життя світ предметних речей і соціальних явищ, а також про власні можливості впливати на середовище. Ці виміри співвідносяться з дискурсивними й ретроспективними характеристиками життєдіяльності особистості і є основними змістовними компонентами системного аналізу суб'єктивної моделі способу життя» [8 с.47].

Спосіб життя зумовлений не лише об'єктивними, соціальними чинниками, він залежить від самої людини, від змісту її зовнішньої та внутрішньої активності людини в процесі різних відрізків

життя, в межах тих умов, які створюються об'єктивними чинниками. В процесі формування та розвитку особистості зростає і міра її активності у збереженні чи перетворенні власного способу життя [8, с. 46]

За свідченням багатьох дослідників в сучасних умовах трансформації суспільства на різних рівнях свого прояву повсякденна життєдіяльність людей має дедалі більше набувати екологічного змісту. Саме такий зміст, згідно позиції вітчизняної дослідниці О.В.Рудоміно-Дусятської, є «органічним проявом активності особистості, спрямованої на освоєння середовищних умов її життя в спосіб, який сприяє задоволенню множини її фізичних, соціальних та духовних потреб, її всебічному та гармонійному розвитку. Завдяки такий повноцінній взаємодії із навколишнім середовищем воно усвідомлюється людиною як особистісна цінність і на цій основі підтримується та розвивається. Відповідно, ми визначаємо екологічно орієнтований спосіб життя як наявність у структурі життєдіяльності особистості активності, спрямованої на освоєння середовищних умов життя таким чином, щоб реалізувати власний фізичний, соціальний, духовний потенціал розвитку в умовах як сприятливої, так і несприятливої дії об'єктивних чинників навколишнього середовища. Ми називаємо такий спосіб життя екологічно-орієнтованим, оскільки реалізуючи його, особистість не відчужується від середовища, не протиставляє себе йому, а усвідомлює його як продовження власної духовно-тілесної сутності і на цій основі розвиває та зберігає його. [8, с.97]

Екологізація способу життєдіяльності людини як сучасна світова тенденція спирається на зміну базових ціннісно-сміслових конструктів ставлення особистості до світу, навколишнього середовища, до власного життя і до себе. Особистісні характеристики та їхні прояви належать до певного рівня цілісної структурної організації особистості, а саме - емоційного, когнітивного, ціннісно-сміслового. В залежності від місця та функцій в структурі особистості ці характеристики своєрідно забезпечують різноманітні прояви в життєдіяльності людини та, зокрема, розвиток екологічної орієнтації її способу життя. Особистісні чинники еколого-орієнтованої життєдіяльності сучасної людини є провідними та в той же час практично не вивченими ні в теоретичній, ні в практичній площинах.

Особливості способу життя та його якості аналізуються представниками екзистенційного, гуманістичного напрямків, в рамках яких уявлення про «автентичне життя», «хороше життя», розкривається через розкриття психологічного наповнення змісту поняття «якості життя». Так К. Роджерс описує «хороше життя» (а в нашому підході, можливо, як екологічно орієнтоване) як

процес вільного руху, розвитку суб'єкта в будь-якому напрямку, а основними характеристиками при цьому виступають відкритість людини власному досвіду, устремління жити теперішнім і зростаюча довіра до себе, як запоруки найкращого варіанту побудови поведінки в різних життєвих ситуаціях. Чим більше людина живе «хорошим життям», тим в більшій мірі відчуває свободу вибору і тим більше остання реалізується в поведінці та життєдіяльності в цілому. Згідно з Д.Б'юженталем «аутентичне життя» передбачає рух особистості до дедалі більшої ефективності та задоволення від власного життя [2, 3]. М. Чиксентміхайї розробляв тему перебування людини в гармонії зі світом зовнішнім та внутрішнім, «в потоці» життя, як повсякденної творчості та оптимального переживання.

Перспективним, на наш погляд, виглядає аналіз проблеми в руслі уявлень позитивної психології, яка вбачає свій науковий інтерес у психологічному дослідженні оптимального, хорошого, благополучного та гармонійного життя та діяльності людини. Так, М. Селігман виділив три основних точки психологічного аналізу: позитивні емоційні стани та переживання (задоволення від життя, щастя, психологічне благополуччя, переживання потоку життя, надія, оптимізм), позитивні особистісні риси та позитивні соціальні інститути [2,7.]

Виклад основного матеріалу

Рівень особистісного розвитку визначає характер взаємозв'язку між перемінними в структурі особистості: на більш низькому рівні характер взаємозв'язку перемінних є більш жорстким і носить детерміністичний характер; на більш високому рівні розвитку, одні виступають відносно інших лише як передумови, не визначаючи їх однозначно. Сам же «особистісний розвиток протікає в напрямку від генетично обумовлених універсальних структур до менш універсальних структур, які первісно існують в модальності можливого» (за Д.О.Леоньевим). В площині питання особистісних чинників екологічно орієнтованої життєдіяльності нас цікавлять насамперед ті, що можуть виступати як ресурси особистості. Такий особистісний ресурс покликаний сприяти ефективній адаптації людини до різних середовищ та практичному оволодінню ними, а також виконують функцію запобігання особистісним відхиленням та дезадаптивній поведінці [2, 7, 12]

Особистісний потенціал - це інтегральна системна характеристика індивідуально-психологічних особливостей особистості, яка лежить в основі здатності особистості виходити зі стійких внутрішніх критеріїв і орієнтирів в своїй життєдіяльності. Це властивість особистості виявляти себе, як автономний та саморегулюючий суб'єкт активності, що змінює зовнішній світ і є стійким відносно

зовнішніх обставин та гнучко реагує на зміни зовнішньої та внутрішньої ситуації. О.Г.Асмолов лаконічно розкриває концепт особистісного потенціалу у формулі: «особистість, яка змінюється у світі, що змінюється» [1].

Предметом аналізу стали особистісні, а саме - емоційні чинники екологічної орієнтації життєдіяльності.

Особистісні детермінанти, що в сукупності та індивідуальній конфігурації утворюють особистісний потенціал кожної людини, є достатньо широким полем, яке можна умовно розділити на основні структурні складові. Перша складова – це є рівень сенсів та цінностей, що об'єднує ціннісні орієнтації, життєві цілі, устремління та життєві смисли. Друга складова – когнітивна, охоплює знання та уявлення, базові установки поведінки, усвідомлення відповідальності та обов'язку. Третя складова – емоційна, що визначається такими опціями, як задоволеність власним життям, особистим статусом, професійною реалізацією, відчуттям щастя, ставленням до себе. Четверта складова - регулятивна об'єднує локус контролю, вольову сферу, механізми прийняття рішень. П'ята складова поведінкова визначається провідним типом реагування. Щоб наблизитись до розуміння еколого-орієнтованої життєдіяльності особистості вартує зрозуміти смислове наповнення вчинків людини. Задля цього маємо прояснити що саме спонукає особистість рухатись шляхом поступального становлення, які саме конструкти входять до смислоутворюючих феноменів, що вибудовують її життєдіяльність. Загальний підхід при розгляді смислової складової життєвої реальності має бути «багатовимірним, одночасно включеним до низки систем взаємовідносин, проаналізованим в онтологічному, феноменологічному та діяльнісному аспектах [3 с. 165]. Найбільш важливим при цьому, на думку Д.О.Леонтьєва визнається онтологічний аспект, тобто погляд на смисли «в контексті життєвого світу та життєвих взаємовідносин суб'єкта», коли «поняття смислу, виводячи аналіз за межі свідомості у площину життєвого світу, дозволяє подолати бінарну опозицію афекту та інтелекту, пізнання та почуттів [3с.165]. Скористаємось визначенням В.Франкла сенсу життя, як такого, що «залежить від того, наскільки ми виконуємо чи не виконуємо вимоги, що пред'являються нашими власними життєвими задачами [9, с. 225]. В такому розумінні сенс життя є концентрованою характеристикою найбільш стержневої і узагальнюючої динамічної смислової системи, котра відповідає за загальну спрямованість життя суб'єкта як цілого» [3, с. 250]. Виходячи з цього сенс життя еколого орієнтованої особистості, можна розглядати через призму її життєвих цілей та загальної спрямованості життєдіяльності. Сміслові структури особистості мають різні вектори розвитку, минуле вже не визначає теперішнє

і майбутнє, зазвичай, вже присутнє у теперішньому. Особистісні цінності є смислоутворюючими одиницями свідомості особистості та визначають базові та відносно стійкі ставлення людини до світу, до людей, до себе.

2. Когнітивний рівень утворюється індивідуальними соціальними та моральними уявленнями та установками. Якщо в структурі детермінант еколого орієнтованої поведінки переважають індивідуальні установки, то прояви екологоорієнтованої поведінки будуть більш виразними, оскільки такі установки вже інтеріоризувались, свідчать про екологічноорієнтовану самосвідомість, тобто стали індивідуальними нормами поведінки. Якщо ж переважають моральні детермінанти, або суто правові детермінанти, значить основним регулятором еколого-орієнтованої поведінки виступають зовнішні відносно людини принципи.

За умови відсутності домінуючих детермінант можна припустити, що структура установок еколого-орієнтованої поведінки є недостатньо диференційованою, а екологоорієнтована мотивація поведінки не є доволі усвідомленою, що може тягти за собою як зниження відповідної активності, так і сили протидії неекологічним проявам у вибудові власного життєвого середовища.

3. На емоційному рівні важливим видається проаналізувати значущі для визначення еколого-орієнтованої орієнтації особистості такі показники як задоволеність власним життям, особистим статусом, професійною реалізацією, відчуттям щастя, ставленням до себе.

Згідно з дослідженнями М. Аргайл, Л.В. Куликова, Д.О. Леонтьєва, Н.В. Ковриги, Е.Л. Носенко, К. Ріфф, М.В. Соколової, суб'єктивне благополуччя відбиває емоційно-ціннісне ставлення людини до себе, до соціального та природного середовища, і тим самим визначає інтенсивність і спрямованість її поведінки та життєдіяльності в цілому. Отже емоційні чинники виступають внутрішніми детермінантами суб'єктивного благополуччя особистості [2,3,11].

Ставлення до себе інтегрує елементи Я-концепції. Позитивна самооцінка та позитивне емоційне самоприйняття, позитивний образ «Я» створюють добрі передумови для конструктивної поведінки особистості у складних життєвих ситуаціях, в той час як негативне ставлення до себе деформує екологічно відповідну поведінку та спричиняє пошук компенсаторних механізмів, що активізуючись, перешкоджають здійсненню такої поведінки.

В контексті тлумачення змісту такого конструкту, як емоційний інтелект, що відображає загальний адаптивний потенціал особистості (Д.Гоулмен, Г. Гарднер, Д. Карузо, Дж. Майєр, П. Саловей) автори пропонують розглядати останній як форму прояву пози-

тивного ставлення людини до світу (оцінка його як прихильного і такого, у якому вона може здійснювати успішну життєдіяльність); до інших людей (як гідних доброзичливого ставлення); до себе (як спроможної самостійно визначати цілі власної життєдіяльності й активно діяти задля їх здійснення; як гідної самоповаги).

За даними дослідження Е.Л.Носенко, Н.В.Ковриги інтегрованим відбиттям внутрішніх детермінант емоційного інтелекту у свідомості людини можна вважати почуття психологічного благополуччя, у формі якого фіксується позитивне ставлення індивідуума до себе як суб'єкта життєдіяльності.

4. На даному рівні важливим та інформативним є показник локусу контролю, що визначає схильність людини бачити джерело управління своїм життям переважно у зовнішньому оточенні, чи в самій собі. Людина з екстернальним локусом контролю тяжіє приписувати відповідальність за всі події життя зовнішнім чинникам (випадковість, доля, фатум, оточуюче соціальне, природне середовище). Особистість з інтернальним локусом контролю бере на себе відповідальність за події свого життя. Можна припустити, що екологорієнтована особистість є носієм інтернального локусу контролю, в той час як екстернальний локус контролю є більш характерним для особистості, що характеризується неекологічним спрямуванням.

5. На цьому рівні виділяються два основних типи реагування людини: імпульсивний та рефлексивний. Для імпульсивного типу характерною є спонтанна емоційна реакція на зовнішні фактори середовища, в той час як рефлексивний тип реагування опосередковується логічним аналізом ситуації.

Емоційне переживання особистістю власного життя як цілісного, відбиває загальний рівень її психологічного благополуччя і вірогідно визначає екологічно орієнтовану спрямованість її життєдіяльності. Базові переконання особистості стосовно навколишнього світу і себе, що формуються впродовж перших етапів онтогенетичного розвитку у взаємодії з найближчим оточенням, згодом можуть трансформуватись лише під впливом значущих для особистості подій. Саме оптимістичне, життєрадісне емоційне світосприйняття особистості, сповнене вірою у майбутнє може стати основою для її подальшого розвитку в напрямку екологізації свого близького та більш широкого життєвого простору. Дослідники, що працюють в рамках позитивної психології, визнають високий внесок суб'єктивних параметрів до інтегрального показника психологічного благополуччя людини. Можна говорити про те, що останнє є ключовим виміром суб'єктивного аспекту якості життя, результуючою взаємовпливу умов життя та активності особистості. У структурі психологічного благополуччя, що є свідченням

вияву реалізації екологічно, чи неекологічно орієнтованої життєдіяльності людини виділяються окремі елементи, що за свідченням М.Селігмана, підлягають вимірюванню, а саме: позитивні емоції, включеність, смисл, досягнення та позитивні взаємини. Останні є пов'язаними як з емоціями, так і з базовими саморегулюючими механізмами та здоровим способом життя. [2, с.42]

Висновки Разом з фактором здоров'я для реалізації еколого орієнтованої життєдіяльності, особливе місце посідає чинник позитивних особистісних характеристик, котрі опосередковують вплив зовнішніх (часто- густо травматичних) умов на психологічне благополуччя. Серед базових конструктів, що утворюють особистісний потенціал, важливе місце посідають особистісна автономність, самоефективність, толерантність відносно невизначеності, суб'єктивна вітальність, контроль за діями, рефлексивність, оптимізм, копінг-стратегії, життєва стійкість та оптимізм.

Вважаємо, що саме оптимістичне налаштування особистості виступає тим фундаментом, що об'єднує і підтримує так звані гармонійні характерологічні особливості (відповідно до великої п'ятірки OCEAN: openness, conscientiousness, extraversion agreeableness, neuroticism), виступаючи чинником екологічно орієнтованої життєдіяльності.

Оптимізм розглядаємо як особистісні емоційно забарвлені диспозиції, переконання, настрої, що віддзеркалюють позитивні чи негативні очікування відносно окремих подій або майбутнього в цілому, що є наслідком певного вибіркового сприйняття і розуміння світу навколо (за К.К. Муздибаєвим). Оптимізм включає позитивний пояснювальний стиль (оцінка та спосіб пояснення причин подій, що вже відбулися, надію (позитивні очікування в конкретній життєвій ситуації в майбутньому, що передбачають готовність до поведінки, вчинків задля досягнення бажаного блага) та самоефективність (віра в ефективність власної поведінки).

З одного боку оптимізм включають як значимий фактор при дослідженні особистісного потенціалу, так і при дослідженні психологічної стійкості, суб'єктивного благополуччя, яким приділяється особлива увага в психологічних дослідженнях, в яких автори рухаються в руслі «позитивної психології». При цьому варто емпірично перевірити в умовах сучасного українського суспільства позицію дослідників, згідно котрої високий рівень суб'єктивного благополуччя сприяє вибору ефективних (в нашій термінології – екологічних) стратегій вирішення життєвих задач і збереження психологічного здоров'я.

В контексті нашої теми вважаємо за доцільне розглядати оптимізм як складову загального емоційного ставлення до життя та одну з особистісних детермінант екологічної орієнтованої життє-

діяльності, що має стати предметом прицільного психологічного дослідження. Вважаючи на постійну зміну та трансформацію середовища і виклики, що несе сучасне суспільство, оптимізм покликаний бути каталізатором екологічно орієнтованої життєдіяльності та стати на заваді психологічному травмуванню та формуванню адекватної життєстійкості людини, що є творцем своєї власної життєвої історії та співтворцем історії сім'ї, свого народу та цілого людства.

Список використаних джерел

1. Асмолов А.Г. Психология личности. Культурно-историческое понимание развития человека : [монография] /А.Г.Асмолов. –М.:МГУ, 1990.
2. Леонтьев Д. А. Позитивная психология - повестка дня нового столетия /Д.А.Леонтьев //Психология. Журнал Высшей школы экономики. 2012. Т. 9, № 4. С. 36–58.
3. Леонтьев Д.А. Подход через позитивные черты личности: от психологического благополучия к добродетелям и силам характера /Д.А.Леонтьев Личностный потенциал: структура и диагностика / Под ред. Д.А. Леонтьева. М.: Смысл, 2011. —С. 76–91.
4. Леонтьев Д. А. Новые ориентиры понимания личности в психологии: от необходимого к возможному / Д.А.Леонтьев // Вопросы психологии, 2011, № 1. — С. 16.
5. Муздыбаев К. К. Оптимизм и пессимизм личности (опыт социолого-психологического исследования) /К.К.Муздыбаев // Социологические исследования, 2003. № 12, с. 87-96, <http://www.isras.ru/files/File/Socis/2003-12/mudzybaev.pdf>
6. Носенко Е.Л. Н.В.Коврига Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції:[Моногр]./Е.Л.Носенко, Н.В.Коврига; Дніпропетр.нац.ун-т. –К.: Вища шк., 2003.
7. Селигман М. Новая позитивная психология: [Монография]. /М.Селигман –М.: София, 2006
8. Соціально-психологічні засади становлення екологічно орієнтованого способу життя особистості [Монографія] За редакцією Ю.М. Швалба – Київ: Педагогічна думка., 2015
9. Франкл В. Человек в поисках смысла. /В.Франкл –М.: Прогресс, 1990
10. Чиксентмихайи М. Поток: психология оптимального переживания./ М.Чиксентмихайи –М.: Смысл; Альпина нон-фикшн, 2011
11. Швалб Ю. М. Еколого-психологічні виміри способу життя / Ю. М. Швалб //Актуальні проблеми психології: Зб. наук. праць Ін-ту психології ім.Г.С.Костюка НАПН України – К., – Т.7. – Вип.5.– Ч.2. – С. 294-300
12. Cloninger C.R., Zohar A.H. Personality and the perception of health and happiness // Journal of Affective Disorders. 2011. Vol. 128. P. 24–32.
13. Kahneman D, Tversky A. Choices, values and frames — Cambridge: Cambridge University Press, 2000. — 840.

Spysok vykorystanykh dzerel

1. Asmolov A.H. Psykholohyia lychnomy. Kulturno-ystorycheskoe ponymanye razvytyia cheloveka MНU, 1990
2. Leontiev D. A. //Pozytyvnaia psykholohyia - povestka dnia novoho stoletyia Psykholohyia. Zhurnal Vysheii shkoly ekonomyky. 2012. T. 9, № 4. S. 36–58.
3. Leontiev D.A. Podkhod cherez pozytyvnye cherty lychnomy: ot psykholohycheskoho blahopoluchyia k dobrodeteliyam y sylam kharaktera // Lychnostnyi potentsyal: struktura y dyahnostyka / Pod red. D.A. Leonteva. M.: Smysl, 2011. S. 76–91.
4. Leontiev D. A. Novyie orientiryi ponimaniya lichnomy v psihologii: ot neobhodimogo k vozmozhnomu // Voprosy psihologii, 2011, # 1. — S. 16.
5. Muzdybaev K. K. Optymyzm y pessymyzm lychnomy (opyt sotsyoloho-psykholohycheskoho yssledovaniya). // Sotsyolohycheskye yssledovaniya, 2003. № 12, s. 87-96, <http://www.isras.ru/files/File/Socis/2003-12/mudzybaev.pdf>
6. Nosenko E.L. Emotsiinyi intelekt: kontseptualizatsiia fenomenu, osnovnyi funktsii: Monohr./E.L.Nosenko, N.V.Kovryha; Dnipropetr.nats.un-t. –K.: Vyshcha shk., 2003.
7. Selyhman M. Novaia pozytyvnaia psykholohyia. –M.: Sofyia, 2006
8. Sotsialno-psykholohichni zasady stanovlenniia ekolohichno oriientovanoho sposobu zhyttia osobystosti Monohrafiia Za redaktsiieiu Yu.M. Shvalba – Kyiv: Pedahohichna dumka., 2015
9. Frankl V. Chelovek v poyskakh smysla. –M.: Prohress, 1990
10. Chyksentmykhaiy M. Potok: psykholohyia optymalnogo perezhyvaniya. –M.: Smysl; Alpyna non-fykshn, 2011
11. Shvalb Yu. M. Ekoloho-psykholohichni vymiry sposobu zhyttia / Yu. M. Shvalb //Aktualni problemy psykholohii: Zb. nauk. prats In-tu psykholohii im.H.S.Kostiuka NAPN Ukrainy – K., – T.7. – Vyp.5.– Ch.2. – S. 294-301.
12. Cloninger C.R., Zohar A.H. Personality and the perception of health and happiness // Journal of Affective Disorders. 2011. Vol. 128. P. 24–32.
13. Kahneman D, Tversky A. Shoices, values and frames — Cambridge: Cambridge University Press, 2000. — 840

Вовчик-Блакитна Е.А. Взгляд на экологически ориентированную жизнедеятельность сквозь призму личностных детерминант

В статье рассматривается проблема экологизации образа жизни человека как мировой тенденции смены базовых ценностно-смысловых конструкций отношения личности к миру, окружающей среде, самому себе. Личностные характеристики и их проявления относятся к тому или иному уровню целостной структурной организации личности, а именно: эмоциональному, когнитивному, ценностно-смысловому. Оптимистическое мироощущение личности, наполненное верой в будущее может стать основой для дальнейшего развития по пути экологизации своей близкой и более широкой среды.

Ключевые слова: *экологически ориентированная жизнедеятельность, личностные детерминанты, личностный потенциал, оптимизм, психологическое благополучие.*

Vovchyk-Blakytna O. O. A view on the environmentally oriented life activity through the prism of personal determinants

The problem of ecologyization of vital activity of human as the world trend in base value-semantic constructs of the individual attitude to the world, the environment, and to himself. Ecologically oriented life activity aimed at the development of environmental living conditions so as to achieve its physical, social and spiritual development potential in terms of both favorable and unfavorable effects of factors of environment

Among the basic constructs that form a personal potential, an important role is personal autonomy, self-efficacy, tolerance of uncertainty relative, subjective vitality, control activities, reflexivity, optimism, coping strategies, resilience and optimism in life. The personal potential as an integral system of individual psychological characteristics of personality that underlies the individual's ability to withdraw from persistent internal criteria and guidelines in life conditions. This feature of the individuals to identify themselves as autonomous and self-regulating subjects of activity that changes the world and is relatively stable and can flexibly respond to changes in the external and internal situation.

Personality characteristics and their displays are integrated to a certain level of structural organization of the individual: emotional, cognitive, value-semantic. Optimistic, cheerful outlook of personality, full of faith in the future could be the basis for further development towards environment orientation in its close and wider living space.

Considering the constant transformation of the environment and the challenges of modern society is, optimism is intended to be a catalyst for environmentally oriented life and impede psychological injury and the formation of adequate activity of human, which is the creator of his own life story and co-creator of family history, history of country and all mankind.

Key-words: *environmentally oriented life activity, personal determinants, potential of personality, optimism, psychological well-being.*